

**CONFERENTIE
VAN DE VERTEGENWOORDIGERS
VAN DE REGERINGEN
DER LIDSTATEN**

**Brussel, 18 juni 2004
(OR. en)**

CIG 85/04

PRESID 27

NOTA

van: het voorzitterschap

d.d.: 18 juni 2004

aan: de delegaties

Betreft: ***IGC 2003***

***- Bijeenkomst van de staatshoofden en regeringsleiders, Brussel,
17/18 juni 2004***

Tijdens hun bijeenkomst van 18 juni 2004 hebben de staatshoofden en regeringsleiders ingestemd met de teksten in document CIG 81/04 als gewijzigd en aangevuld door de teksten die bij dit document gaan. Deze documenten bevatten wijzigingen in de tekst van de grondwet die is weergegeven in document CIG 50/03 en de addenda en corrigenda daarbij. Zij vormen het resultaat van de Intergouvernementele Conferentie.

o

o o

INHOUD

DEEL I	INSTELLINGEN	3
Bijlage 1	De Europese Commissie	4
Bijlage 2	Definitie van stemmen met gekwalificeerde meerderheid	7
Bijlage 3	Ontwerp-besluit betreffende de uitvoering van artikel I-24	8
Bijlage 4	Zetels in het Europees Parlement	10
DEEL II	NIET-INSTITUTIONELE VRAAGSTUKKEN	11
Bijlage 5	Bijzondere bepalingen ten aanzien van de lidstaten die de euro als munt hebben	12
Bijlage 6	Coördinatie van het economisch beleid	13
Bijlage 7	Verklaring over het stabiliteits- en groeipact	14
Bijlage 8	Maatregelen inzake buitensporige tekorten	15
Bijlage 9	Het meerjarig financieel kader	16
Bijlage 10	Toelichting bij het Handvest van de grondrechten	17
Bijlage 11	Specifieke bepalingen voor de lidstaten die de euro als munt hebben (herziene bijlage 22 van CIG 81/04)	18
Bijlage 12	Eurojust (herziene bijlage 26 van CIG 81/04)	20
Bijlage 13	Nauwere samenwerking (herziene bijlage 55 van CIG 81/04)	21
Bijlage 14	Economische, sociale en territoriale samenhang (herziene bijlage 36 van CIG 81/04)	23
Bijlage 15	Vervoer (herziene bijlage 37 van CIG 81/04)	25
Bijlage 16	Energie (herziene bijlage 39 van CIG 81/04)	26
Bijlage 17	Authentieke teksten en vertalingen (herziene bijlage 52 van CIG 81/04)	28
Bijlage 18	Protocol betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van het beleid inzake grenscontrole, asiel en immigratie, justitiële samenwerking in burgerlijke zaken, evenals ten aanzien van politieke samenwerking	29
Bijlage 19	Verklaringen van lidstaten voor de slotakte	30

* * *

DEEL I

INSTELLINGEN

DE EUROPESE COMMISSIE

Artikel I-25: De Europese Commissie

1. De Commissie bevordert het algemeen belang van de Unie en neemt daartoe passende initiatieven. Zij ziet erop toe dat zowel de bepalingen van de Grondwet als de maatregelen die de instellingen krachtens de Grondwet vaststellen, worden toegepast. Onder de controle van het Hof van Justitie van de Europese Unie ziet zij toe op de toepassing van het recht van de Unie. Zij voert de begroting uit en beheert programma's. Zij oefent onder de in de Grondwet vastgelegde voorwaarden tevens coördinatie-, uitvoerings- en beheerstaken uit. Zij draagt zorg voor de externe vertegenwoordiging van de Unie, behalve wat betreft het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en in andere in de Grondwet genoemde gevallen. Zij neemt de initiatieven tot de jaarlijkse en meerjarige programmering van de Unie met het oog op de totstandbrenging van inter-institutionele akkoorden.

2. Wetgevingshandelingen van de Unie kunnen alleen op voorstel van de Commissie worden vastgesteld, tenzij in de Grondwet anders is bepaald. Andere handelingen worden op voorstel van de Commissie vastgesteld in de gevallen waarin de Grondwet daarin voorziet.

3. De ambtstermijn van de Commissie bedraagt vijf jaar.

4. De leden van de Commissie worden gekozen op grond van hun algemene bekwaamheid en Europese inzet, en bieden alle waarborgen voor onafhankelijkheid.

5. De eerste Commissie die wordt benoemd krachtens de bepalingen van de Grondwet, bestaat uit één onderdaan van elke lidstaat, met inbegrip van de voorzitter van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die een van de vice-voorzitters van de Commissie is.

6. Vanaf het verstrijken van de ambtstermijn van de in lid 5 bedoelde Commissie bestaat de Commissie uit een aantal leden, met inbegrip van de voorzitter van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, dat overeenstemt met tweederde van het aantal lidstaten, tenzij de Europese Raad met eenparigheid van stemmen besluit dit aantal te wijzigen.

Zij worden volgens een toerbeurtsysteem op basis van gelijkheid tussen de lidstaten, **uit de onderdanen van de lidstaten** gekozen. Dit systeem wordt door de Europese Raad met eenparigheid van stemmen bij Europees besluit vastgesteld op basis van de volgende beginselen:

- a) de lidstaten worden volstrekt gelijk behandeld wat betreft de bepaling van de volgorde en de ambtstermijn van hun onderdanen als leden van **de Commissie**; derhalve kan het verschil tussen het totale aantal ambtstermijnen van onderdanen van twee willekeurige lidstaten nooit meer dan één bedragen;
- b) onverminderd punt a), weerspiegelt de samenstelling van **de Commissie** te allen tijde in voldoende mate de demografische en geografische verscheidenheid van alle lidstaten van de Unie.

7. De Commissie oefent haar verantwoordelijkheden volkomen onafhankelijk uit. **Onverminderd artikel I-27, lid 2**, vragen noch aanvaarden de leden van de Commissie instructies van enige regering of enige instelling, enig orgaan of enige instantie. Zij onthouden zich van iedere handeling die onverenigbaar is met het karakter van hun ambt of met de uitvoering van hun taak.

8. De Commissie legt als college verantwoording af aan het Europees Parlement. Deze instelling kan zich volgens de procedure van artikel III-243 uitspreken over een motie van afkeuring betreffende de Commissie. Indien een dergelijke motie wordt aangenomen, treden de leden van de Commissie collectief af **en legt ook de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zijn functie in de Commissie neer.**

Artikel I-26: de voorzitter van de Europese Commissie

1. Rekening houdend met de verkiezingen voor het Europees Parlement en na passende raadpleging, draagt de Europese Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen bij het Europees Parlement een kandidaat voor het ambt van voorzitter van de Commissie voor. Deze kandidaat wordt door het Parlement met meerderheid van stemmen van de leden gekozen. Indien de kandidaat bij de stemming geen meerderheid behaalt, draagt de Europese Raad, handelend met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, binnen een maand een nieuwe kandidaat voor die volgens dezelfde procedure door het Parlement wordt gekozen.

2. **De Raad stelt in overeenstemming met de verkozen voorzitter de lijst vast van de overige personen die hij voornemens is tot lid van de Commissie te benoemen. Zij worden gekozen op grond van de voordrachten van de lidstaten, in overeenstemming met de criteria van artikel I-25, lid 4 en lid 6, tweede alinea.**

De voorzitter, de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie en de overige leden van de Commissie worden als college ter goedkeuring onderworpen aan een stemming in het Europees Parlement. Op grond van deze goedkeuring wordt de Commissie door de Europese Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen benoemd.

3. De voorzitter van de Commissie:

- a) stelt de richtsnoeren vast met inachtneming waarvan de Commissie haar opdracht vervult;
- b) beslist over de interne organisatie van de Commissie en waarborgt zodoende de samenhang, de doeltreffendheid en het collegiale karakter van haar optreden;
- c) benoemt uit de leden van de Commissie de vice-voorzitters, behoudens de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie.

Een lid van de Commissie treedt af indien de voorzitter hem daarom verzoekt. **De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie treedt volgens de procedure van artikel I-27, lid 1, af indien de voorzitter hem daarom verzoekt.**

Verklaring voor de Slotakte
ad artikel I-25

De Conferentie is van mening dat, wanneer de Commissie niet meer uit onderdanen van alle lidstaten bestaat, zij bijzondere aandacht moet schenken aan de noodzaak om te zorgen voor volledige transparantie in de betrekkingen met alle lidstaten. Bijgevolg moet de Commissie nauwe contacten onderhouden met alle lidstaten, ongeacht of een van hun onderdanen al dan niet lid van de Commissie is, en in dit verband bijzondere aandacht geven aan de noodzaak om informatie te delen en overleg te plegen met alle lidstaten.

De Conferentie is ook van mening dat de Commissie alle nodige maatregelen moet nemen om ervoor te zorgen dat de politieke, sociale en economische realiteit in alle lidstaten, ook die welke geen onderdaan als lid van de Commissie hebben, volledig in aanmerking wordt genomen. Deze maatregelen moeten er, onder meer, voor zorgen dat het standpunt van die lidstaten door middel van passende organisatorische regelingen aan bod komt.

* * *

<p style="text-align: center;">DEFINITIE VAN STEMMEN MET GEKWALIFICEERDE MEERDERHEID</p>

Artikel I-24

1. Onder gekwalificeerde meerderheid wordt verstaan ten minste **55%** van de leden van de Raad die ten minste 15 in aantal zijn en lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste **65%** uitmaakt van de bevolking van de Unie.

Een blokkerende minderheid moet ten minste vier leden van de Raad omvatten, bij ontstentenis waarvan de gekwalificeerde meerderheid wordt geacht te zijn bereikt.

2. **In afwijking van lid 1 wordt**, wanneer de Raad niet besluit op basis van een voorstel van de Commissie of van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, onder gekwalificeerde meerderheid verstaan **72%** van de leden van de Raad die lidstaten vertegenwoordigen waarvan de bevolking ten minste **65%** uitmaakt van de bevolking van de Unie.¹

Gevallen waarin slechts sommige leden van de Raad stemrecht hebben:

In gevallen waarin slechts sommige leden van de Raad stemrecht hebben (bv. nauwere samenwerking of eurozone), zullen de bepalingen van de grondwet die specifiek de gekwalificeerde meerderheid in dergelijke gevallen definiëren, worden aangepast. Die aanpassing zal bestaan in het invoegen in deze bepalingen van de in artikel I-24, leden 1 en 2, genoemde percentages, zodat ze slechts van toepassing zijn op leden van de Raad die stemrecht hebben en op de bevolking van de lidstaten die zij vertegenwoordigen. Wat de aanpassing van het cijfer in de tweede alinea van lid 1 betreft, zal het aantal leden van de Raad het minimumaantal zijn dat op grond van het bevolkingscriterium een blokkerende minderheid kan vormen, plus één.

* * *

¹ Voorbeelden van gevallen waarin de Raad zonder voorstel van de Commissie besluit:

- JBZ-aangelegenheden, wanneer de Raad op initiatief van de lidstaten besluit,
- GBVB-aangelegenheden, wanneer de Raad op eigen initiatief besluit,
- bij het economisch en monetair beleid, wanneer de Raad op aanbeveling van de Commissie of van de ECB besluit,
- wanneer een lidstaat wordt geschorst of zich terugtrekt,
- bij diverse benoemingen.

**ONTWERP-BESLUIT BETREFFENDE DE
UITVOERING VAN ARTIKEL I-24¹**

Ontwerp-besluit van de Raad betreffende de uitvoering van artikel I-24

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Overwegende hetgeen volgt:

- 1. Het wordt wenselijk geacht om bepalingen aan te nemen die een vlotte overgang mogelijk maken van het systeem van besluitvorming in de Raad met gekwalificeerde meerderheid, als omschreven in het Verdrag van Nice en uiteengezet in artikel 2, lid 2, van het aan de grondwet gehechte *Protocol inzake de overgangsbepalingen betreffende de instellingen en organen van de Unie*, dat tot en met 31 oktober 2009 van toepassing zal blijven, naar de stemprocedure krachtens artikel I-24 van de grondwet, die vanaf 1 november 2009 van toepassing zal zijn.**
- 2. Er zij aan herinnerd dat het gebruikelijk is dat de Raad zich inspant om de democratische legitimiteit van met gekwalificeerde meerderheid genomen besluiten te versterken.**
- 3. Het wordt wenselijk geacht dit besluit zolang in stand te laten als nodig is om te zorgen voor een vlotte overgang naar de nieuwe stemprocedure waarin de grondwet voorziet,**

BESLUIT:

Artikel 1

Indien leden van de Raad, die

- a) ten minste drie kwart van de bevolking vertegenwoordigen, of**
- b) ten minste drie kwart van het aantal lidstaten vertegenwoordigen,**

zoals vereist voor het vormen van een blokkerende minderheid krachtens artikel I-24, lid 1, zich ertegen verzetten dat de Raad een besluit aanneemt met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen, dan zal de Raad de kwestie bespreken.

Artikel 2

De Raad zal tijdens deze besprekingen alles doen wat in zijn macht ligt om, binnen een redelijke tijd en onverminderd de verplichte termijnen die door het Unierecht worden voorgeschreven, een bevredigende oplossing te vinden om bezwaren van de in artikel 1 bedoelde leden van de Raad aan de orde te stellen.

¹ Het ontwerp-besluit zal worden aangenomen op de datum van inwerkingtreding van het Verdrag.

Artikel 3

De voorzitter van de Raad neemt hiertoe, met de hulp van de Commissie en met inachtneming van het reglement van orde van de Raad, elk initiatief dat nodig is om een grotere mate van overeenstemming in de Raad te vergemakkelijken. De leden van de Raad zijn hem daarbij behulpzaam.

Artikel 4

Dit besluit treedt op 1 november 2009 in werking. Het blijft ten minste tot 2014 van kracht. Daarna kan de Raad een Europees besluit tot intrekking ervan aannemen.

Verklaring voor de slotakte ad artikel 1-24

De Conferentie verklaart dat het Europese besluit betreffende de uitvoering van artikel I-24 door de Raad zal worden aangenomen op de dag waarop het Verdrag tot instelling van een grondwet voor Europa in werking treedt.

* * *

ZETELS IN HET EUROPEES PARLEMENT

Artikel I-19, lid 2

2. Het Europees Parlement bestaat uit vertegenwoordigers van de burgers van de Unie. Hun aantal bedraagt niet meer dan zevenhonderdvijftig. De burgers zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, met een minimum van zes leden per lidstaat. Geen enkele lidstaat krijgt meer dan zesennegentig zetels toegewezen.

Lang genoeg voor de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2009, en vervolgens met het oog op volgende verkiezingen naar gelang van de behoefte, stelt de Europese Raad met eenparigheid van stemmen op initiatief van en na goedkeuring door het Europees Parlement een Europees besluit inzake de samenstelling van het Europees Parlement vast, met inachtneming van de in de voorgaande alinea vermelde beginselen.

* * *

DEEL II

NIET-INSTITUTIONELE VRAAGSTUKKEN

**BIJZONDERE BEPALINGEN
TEN AANZIEN VAN DE LIDSTATEN
DIE DE EURO ALS MUNT HEBBEN**

Artikel III-92, lid 2

2. Na raadpleging van het Europees Parlement en na bespreking in de Europese Raad, stelt de Raad van Ministers op voorstel van de Commissie bij Europees besluit vast, welke onder een derogatie vallende lidstaten aan de noodzakelijke voorwaarden volgens de criteria van lid 1 voldoen, en trekt hij de derogaties van de betrokken lidstaten in. **De Raad handelt na ontvangst van een aanbeveling van een meerderheid van diegenen onder zijn leden die de lidstaten die de euro als munt hebben vertegenwoordigen, en welke meerderheid ten minste drievijfde van de bevolking van die lidstaten uitmaakt¹; voornoemde leden handelen binnen zes maanden nadat de Raad het Commissievoorstel heeft ontvangen.**

* * *

¹ De formulering van deze zin zal worden aangepast aan de definitieve tekst van artikel I-24 over de definitie van gekwalificeerde meerderheid.

COÖRDINATIE VAN HET ECONOMISCH BELEID

Artikel I-11, lid 3

3. De lidstaten coördineren een economisch en werkgelegenheidsbeleid overeenkomstig de in deel III vervatte regelingen, die de Unie bevoegd is vast te stellen.

Artikel I-14, lid 1

1. De lidstaten coördineren hun economisch beleid binnen de Unie. Daartoe stelt de Raad maatregelen vast, met name globale richtsnoeren voor dat beleid.

* * *

VERKLARING OVER HET STABILITEITS- EN GROEIPACT

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-76

Met betrekking tot artikel III-76 bevestigt de Conferentie dat verhoging van het groei-potentieel en zorgen voor een gezonde begrotingssituatie de twee pijlers zijn van het economisch en budgettair beleid van de Unie en de lidstaten. Het stabiliteits- en groeipact is een belangrijk werktuig om deze doelstellingen te bereiken.

De Conferentie herhaalt dat zij de bepalingen betreffende het stabiliteits- en groeipact blijft beschouwen als het kader voor de coördinatie van het begrotingsbeleid in de lidstaten van de Europese Unie.

De Conferentie bevestigt dat een op regels gebaseerd systeem de beste garantie vormt voor het doen nakomen van verbintenissen en voor een gelijke behandeling van alle lidstaten.

In verband hiermee bevestigt de Conferentie eveneens dat zij achter de doelstellingen van de strategie van Lissabon blijft staan: creëren van werkgelegenheid, structurele hervormingen en sociale cohesie.

De Unie streeft naar evenwichtige economische groei en prijsstabiliteit. Het economisch en het begrotingsbeleid moeten dus de juiste prioriteiten bepalen voor economische hervormingen, innovatie, concurrentievermogen en stimulering van de particuliere investeringen en de particuliere consumptie in tijden van zwakke economische groei. Dit zou tot uiting moeten komen in de opzet van begrotingsbesluiten op nationaal en EU-niveau, met name door herstructurering van de overheidsinkomsten en -uitgaven, waarbij conform de Grondwet en het stabiliteits- en groeipact begrotingsdiscipline in acht wordt genomen.

De budgettaire en economische uitdagingen waarmee de lidstaten worden geconfronteerd vestigen de aandacht op het belang van een gezond begrotingsbeleid tijdens de gehele economische cyclus.

De Conferentie is het erover eens dat de lidstaten perioden van economisch herstel actief dienen te gebruiken om hun overheidsfinanciën te consolideren en hun begrotingssituatie te verbeteren. Doelstelling is om in goede tijden geleidelijk een begrotingsoverschot te realiseren, waardoor de noodzakelijke ruimte ontstaat om economische tegenvallers op te vangen en aldus bij te dragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn.

De lidstaten verwachten van de Commissie mogelijke voorstellen en van de lidstaten verdere bijdragen om het stabiliteits- en groeipact krachtiger en duidelijker uit te voeren. De lidstaten zullen alle nodige maatregelen nemen om het groeipotentieel van hun economieën te verbeteren. Een verbeterde coördinatie van het economisch beleid zou deze doelstelling kracht kunnen bijzetten. Deze verklaring laat het toekomstige debat over het stabiliteits- en groeipact onverlet.

* * *

MAATREGELEN INZAKE BUITENSPORIGE TEKORTEN
--

Artikel III-76, lid 6

6. Op voorstel van de Commissie besluit de Raad, rekening houdend met de eventuele opmerkingen van de betrokken lidstaat en na een algehele evaluatie, of er een buitensporig tekort bestaat. Als dat het geval is, stelt de Raad **op basis van een aanbeveling van de Commissie** zonder onnodige vertraging de aanbevelingen vast die hij tot de betrokken lidstaat richt opdat deze binnen een bepaalde termijn een eind maakt aan het tekort. Behoudens lid 8, worden deze aanbevelingen niet openbaar gemaakt.

In het kader van dit lid besluit de Raad zonder rekening te houden met de stem van het lid van de Raad dat de betrokken lidstaat vertegenwoordigt.

Onder gekwalificeerde meerderheid wordt verstaan, de meerderheid van de overige leden van de Raad, welke meerderheid lidstaten vertegenwoordigt waarvan de totale bevolking ten minste drie-vijfde uitmaakt van de totale bevolking van de deelnemende lidstaten ¹.

* * *

¹ De formulering van deze zin zal worden aangepast aan de definitieve tekst van artikel I-24 over de definitie van gekwalificeerde meerderheid.

HET MEERJARIG FINANCIËEL KADER

Artikel I-54

1. Het meerjarig financieel kader beoogt een ordelijke ontwikkeling van de uitgaven van de Unie te waarborgen binnen de grenzen van haar eigen middelen. In het meerjarig financieel kader worden overeenkomstig artikel III-308 de jaarlijkse maximumbedragen aan kredieten voor vastleggingen per uitgavencategorie bepaald.
2. Het meerjarig financieel kader wordt bij Europese wet van de Raad vastgesteld. De Raad besluit **met eenparigheid van stemmen** na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich uitsprekt met meerderheid van stemmen van de leden.
3. In de jaarlijkse begroting van de Unie wordt het meerjarig financieel kader in acht genomen.
4. **De Europese Raad kan met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststellen op grond waarvan de Raad met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen een Europese wet van de Raad als bedoeld in lid 2 kan vaststellen.**

* * *

<p style="text-align: center;">TOELICHTING BIJ HET HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN</p>
--

Vijfde alinea van de preambule

Dit Handvest bevestigt, onder inachtneming van de bevoegdheden en taken van de Europese Unie en van het subsidiariteitsbeginsel, de rechten die voortvloeien uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities en uit de internationale verplichtingen van de lidstaten, uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, uit de door de Unie en de Raad van Europa aangenomen sociale handvesten, alsook uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de rechten van de mens. In dit verband zullen de rechtscolleges van de Europese Unie en van de lidstaten bij de uitlegging van het Handvest naar behoren rekening houden met de toelichting welke is opgesteld onder het gezag van het Præsidium van de Conventie die het Handvest heeft opgesteld **en welke is bijgewerkt onder verantwoordelijkheid van het Præsidium van de Europese Conventie.**

**Artikel II-52: Reikwijdte en uitlegging van de gewaarborgde rechten en beginselen
(nieuw lid 7)**

7. De toelichting, die dient als richtsnoer bij de interpretatie van het Handvest van de grondrechten, wordt door de rechterlijke instanties van de Unie en van de lidstaten naar behoren in acht genomen.

**Verklaring voor de slotakte
betreffende de toelichting bij het Handvest van de grondrechten**

De conferentie neemt nota van de onderstaande toelichting bij het Handvest van de grondrechten, welke is opgesteld onder het gezag van het Præsidium van de Conventie die het Handvest heeft opgesteld en welke is bijgewerkt onder verantwoordelijkheid van het Præsidium van de Europese Conventie.

* * *

SPECIFIEKE BEPALINGEN VOOR DE LIDSTATEN DIE DE EURO ALS MUNT HEBBEN
--

Artikel III-88

1. Ter bevordering van de goede werking van de economische en monetaire unie, en overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Grondwet, **stelt de Raad volgens de procedure van artikel III-71 of van artikel III-76, met uitzondering van de in lid 13 van dit artikel bedoelde procedure, naargelang het geval**, voor de lidstaten die de euro als munt hebben, maatregelen vast:
 - a) ter versterking van de coördinatie en ter bewaking van hun begrotingsdiscipline;
 - b) ter bepaling van de richtsnoeren voor hun economisch beleid, met dien verstande dat deze verenigbaar moeten zijn met de richtsnoeren welke voor de gehele Unie zijn vastgesteld, alsmede ter bewaking daarvan.
2. *[ongewijzigd]*

Artikel III-91, lid 2

2. De onderstaande bepalingen van de Grondwet zijn niet van toepassing op de lidstaten die onder een derogatie vallen:
 - a) - h) *[ongewijzigd]*
 - i) **Europese besluiten houdende gemeenschappelijke standpunten in de bevoegde internationale financiële instellingen en conferenties over kwesties die voor de Economische en Monetaire Unie van bijzonder belang zijn (artikel III-90, lid 1);**
 - j) **maatregelen met het oog op een gezamenlijke vertegenwoordiging in de internationale financiële instellingen en conferenties (artikel III-90, lid 2).**

Derhalve wordt in de hierboven genoemde artikelen "lidstaten" gelezen als "de lidstaten die de euro als munt hebben".

Artikel III-91, lid 4

4. De stemrechten van de leden van de Raad die de lidstaten vertegenwoordigen welke onder een derogatie vallen, worden geschorst bij de aanneming door de Raad van de maatregelen bedoeld in de in lid 2 opgesomde artikelen, **alsmede in de volgende gevallen:**

- a) **bij de vaststelling van aanbevelingen die in het kader van het multilaterale toezicht worden gericht tot de lidstaten die de euro als munt hebben, met inbegrip van de aanbevelingen over de stabiliteitsprogramma's en de waarschuwingen (artikel III-71, lid 4);**
- b) **bij de aanneming van maatregelen inzake buitensporige tekorten ten aanzien van lidstaten die de euro als munt hebben (artikel III-76, leden 6, 7, 8 en 11).**

[rest van het lid ongewijzigd]

* * *

EUROJUST

Artikel III-174, lid 2

2. **In dit kader worden bij Europese wet** de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Eurojust vastgesteld. Deze taken kunnen het volgende omvatten:

- a) het inleiden van **strafrechtelijk onderzoek alsmede het voorstellen van het inleiden van** vervolging door de bevoegde nationale autoriteiten, met name in verband met strafbare feiten welke de financiële belangen van de Unie schaden;
- b) **de coördinatie van onderzoek en vervolging als bedoeld onder a);**
- c) de versterking van de justitiële samenwerking, met name door middel van het oplossen van jurisdictiegeschillen en door nauwe samenwerking met het Europees justitieel netwerk.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald, op welke wijze het Europees Parlement en de nationale parlementen van de lidstaten bij de evaluatie van de activiteiten van Eurojust worden betrokken.

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-174, lid 2

De Conferentie is van oordeel dat de in artikel III-174, lid 2, bedoelde Europese wet rekening dient te houden met de nationale voorschriften en gebruiken inzake het inleiden van strafrechtelijk onderzoek.

* * *

NAUWERE SAMENWERKING

Artikel III-324, lid 1

1. Nauwere samenwerking staat open voor alle lidstaten op het moment waarop zij wordt aangegegaan, mits de deelnemingsvoorwaarden worden nageleefd die bij het Europese machtigingsbesluit eventueel zijn vastgesteld. Deelneming is ook op ieder ander tijdstip mogelijk, mits, afgezien van de bovengenoemde eventuele voorwaarden, de in dit kader reeds vastgestelde handelingen worden nageleefd.

De Commissie en de lidstaten die aan een nauwere samenwerking deelnemen, zien erop toe dat de deelname van zo veel mogelijk lidstaten wordt **bevorderd**.

Artikel III-325, lid 2

2. De lidstaten die in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan, richten een verzoek tot de Raad. Het verzoek wordt doorgezonden naar de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die advies uitbrengt over de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie, alsmede naar de Commissie, die advies uitbrengt over met name de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het beleid van de Unie op andere gebieden. Het verzoek wordt ter informatie ook toegezonden aan het Europees Parlement.

De machtiging tot nauwere samenwerking wordt verleend bij een Europees besluit van de Raad, **die met eenparigheid van stemmen besluit**.

Artikel III-326, lid 2

2. Iedere lidstaat die wil deelnemen aan een bestaande nauwere samenwerking in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, stelt de Raad, de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie van dit voornemen op de hoogte.

De Raad bevestigt de deelname van de betrokken lidstaat, na de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie te hebben geraadpleegd en na in voorkomend geval te hebben geconstateerd, dat aan de voorwaarden tot deelname voldaan is. De Raad kan ook op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie de nodige overgangsbepalingen vaststellen voor de toepassing van de handelingen die al zijn vastgesteld in het kader van de nauwere samenwerking. Is de Raad evenwel van mening dat aan de voorwaarden voor deelname niet voldaan is, dan geeft hij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel wordt voldaan, en stelt hij een termijn vast waarbinnen hij de aanvraag tot deelname opnieuw in overweging zal nemen.

Voor de toepassing van dit lid besluit de Raad **met eenparigheid van stemmen en** overeenkomstig artikel I-43, lid 3.

Artikel III-328

1. Indien krachtens een bepaling van de Grondwet die in het kader van nauwere samenwerking kan worden toegepast, de Raad met eenparigheid van stemmen besluit, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-43, lid 3, besluiten dat hij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen zal besluiten.
2. Indien krachtens een bepaling van de Grondwet die in het kader van nauwere samenwerking kan worden toegepast, de Raad Europese wetten of kaderwetten volgens een bijzondere wetgevingsprocedure vaststelt, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-43, lid 3, besluiten dat hij volgens de gewone wetgevingsprocedure zal besluiten. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.
3. **De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing op besluiten met consequenties op militair of defensiegebied.**

Verklaring voor de Slotakte ad artikel III-325

De Conferentie verklaart dat de lidstaten, wanneer zij verzoeken om instelling van een nauwere samenwerking, mogen aangeven of zij reeds in dat stadium voornemens zijn gebruik te maken van de bepalingen van artikel III-328 die voorzien in de uitbreiding van de stemming bij gekwalificeerde meerderheid of van de gewone wetgevingsprocedure.

* * *

ECONOMISCHE, SOCIALE EN TERRITORIALE SAMENHANG

Artikel III-116

Teneinde de harmonische ontwikkeling van de Unie in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en intensiveert de Unie haar optreden ter versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang.

De Unie stelt zich in het bijzonder ten doel de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's te verkleinen.

Onder die regio's wordt bijzondere aandacht besteed aan de plattelandsgebieden, de regio's die een industriële overgang doormaken, en de regio's die ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen ondervinden, zoals de meest noordelijke regio's met een zeer geringe bevolkingsdichtheid, alsmede insulaire, grensoverschrijdende en bergachtige regio's.

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-116

De Conferentie is van oordeel dat de verwijzing in artikel III-116 naar insulaire regio's ook betrekking kan hebben op gehele insulaire staten, mits deze aan de vereiste criteria voldoen.

Artikel III-56, lid 2, onder c)

2. Met de interne markt zijn verenigbaar:
 - a) [ongewijzigd]
 - b) [ongewijzigd]
 - c) steunmaatregelen ten behoeve van de economie van bepaalde regio's van de Bondsrepubliek Duitsland die nadeel ondervinden van de deling van Duitsland, voorzover deze steunmaatregelen noodzakelijk zijn om de door deze deling berokkende economische nadelen te compenseren. **Vijf jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van de Grondwet voor Europa kan de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit tot intrekking van dit punt vaststellen.**

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-56, lid 2, onder c)

De Conferentie merkt op dat de bepalingen van artikel III-56, lid 2, onder c), worden uitgelegd in overeenstemming met de bestaande jurisprudentie van het Hof van Justitie betreffende de toepasselijkheid van de bepalingen op de steun die wordt toegekend aan bepaalde gebieden van de Bondsrepubliek Duitsland die gevolgen ondervinden van de vroegere deling van Duitsland.

Artikel III-56, lid 3, onder a)

3. Als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd:
- a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van regio's waar de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst, **en van de ontwikkeling van de in artikel III-330 bedoelde regio's, rekening houdend met hun structurele, economische en sociale situatie.**

* * *

VERVOER

Artikel III-134
(nieuw lid 3)

3. Bij de vaststelling van de in lid 2 bedoelde Europese wet of kaderwet wordt rekening gehouden met gevallen waarin de toepassing ervan ernstige gevolgen zou kunnen hebben voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in bepaalde regio's, en voor de exploitatie van de vervoersfaciliteiten.

Artikel III-141

De bepalingen van deze afdeling staan in de Bondsrepubliek Duitsland genomen maatregelen niet in de weg, voorzover deze noodzakelijk zijn om de economische nadelen welke door de deling van Duitsland worden berokkend aan de economie van de door de deling getroffen streken in de Bondsrepubliek te compenseren. **Vijf jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling voor een Grondwet voor Europa kan de Raad op voorstel van de Commissie een Europees besluit tot intrekking van dit artikel vaststellen.**

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-141

De Conferentie merkt op dat de bepalingen van artikel III-141 moeten worden toegepast in overeenstemming met de gangbare praktijk. De zinsnede "de maatregelen die noodzakelijk zijn om de economische nadelen welke door de deling van Duitsland zijn berokkend aan de economie van de door de deling getroffen streken in de Bondsrepubliek te compenseren" wordt uitgelegd in overeenstemming met de bestaande jurisprudentie van het Hof van Justitie.

* * *

ENERGIE

Artikel I-13: De gedeeldebevoegdheidsgebieden

2. De gedeelde bevoegdheden van de Unie en de lidstaten betreffen de volgende hoofdgebieden:
- a) de interne markt;
 - b) het sociaal beleid, voor de in Deel III genoemde aspecten;
 - c) de economische, sociale en territoriale samenhang;
 - d) landbouw en visserij, met uitsluiting van de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee;
 - e) het milieu;
 - f) consumentenbescherming;
 - g) vervoer;
 - h) trans-Europese netwerken;
 - i) energie;
 - j) de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid;
 - k) gemeenschappelijke veiligheidsvraagstukken op het gebied van volksgezondheid, voor de in Deel III genoemde aspecten.

Artikel III-157

1. In het kader van de totstandbrenging van de interne markt en rekening houdend met de noodzaak het milieu in stand te houden en te verbeteren, is het beleid van de Unie op het gebied van energie erop gericht:

- a) de werking van de energiemarkt te waarborgen,
- b) de continuïteit van de energievoorziening in de Unie te waarborgen, en
- c) energie-efficiëntie, energiebesparing en de ontwikkeling van nieuwe en duurzame energie te stimuleren.

2. **Onverminderd de toepassing van andere bepalingen van de grondwet worden de in lid 1 genoemde doelstellingen verwezenlijkt met maatregelen die bij Europese wet of kaderwet worden vastgesteld. De wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.**

Dergelijke wetten of kaderwetten zijn, onverminderd artikel III-130, lid 2, onder c), niet van invloed **op het recht van een lidstaat de voorwaarden voor de exploitatie van zijn energiebronnen te bepalen, op zijn keuze tussen verschillende energiebronnen of op de algemene structuur van zijn energievoorziening.**

3. **In afwijking van lid 2, kunnen de daarin bedoelde maatregelen die voornamelijk van fiscale aard zijn, bij Europese wet of kaderwet van de Raad worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.**

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-157

De Conferentie is van oordeel dat artikel III-157 geenszins afbreuk doet aan het recht van de lidstaten om in de in artikel III-16 bedoelde omstandigheden de nodige voorzieningen te treffen om hun energievoorziening te garanderen.

* * *

**AUTHENTIEKE TEKSTEN EN
VERTALINGEN**

Artikel IV-10, nieuw lid 2

Dit Verdrag mag ook worden vertaald in andere talen die door de lidstaten zijn gekozen uit de talen die overeenkomstig hun grondwet op hun gehele grondgebied of een deel daarvan als officiële taal gelden. Van dergelijke vertalingen wordt door de betrokken lidstaten een gewaarmerkt afschrift nedergelegd in de archieven van de Raad.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel IV-10, lid 2)**

De Conferentie is van mening dat het maken van officiële vertalingen van het Verdrag in de in artikel IV-10, lid 2, bedoelde talen bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstelling van eerbiediging van de rijke verscheidenheid van culturen en talen van de Unie waarvan sprake is in artikel I-3, lid 3, van het Verdrag. In dit verband bevestigt de Conferentie de gehechtheid van de Unie aan de culturele diversiteit van Europa, alsmede dat zij bijzondere aandacht zal blijven schenken aan deze en andere talen.

De Conferentie beveelt aan dat lidstaten die van de in artikel IV-10, lid 2, geboden mogelijkheid gebruik wensen te maken, binnen zes maanden na de datum van ondertekening van het Verdrag aan de Raad medelen in welke taal of talen het Verdrag zal worden vertaald.

* * *

**DE POSITIE VAN HET VERENIGD KONINKRIJK EN
IERLAND TEN AANZIEN VAN HET BELEID
INZAKE GRENSCONTROLE, ASIEL EN IMMIGRATIE,
JUSTITIËLE SAMENWERKING IN
BURGERLIJKE ZAKEN, EVENALS TEN AANZIEN VAN
POLITIËLE SAMENWERKING**

**Protocol betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland
ten aanzien van het beleid inzake grenscontrole, asiel en immigratie,
justitiële samenwerking in burgerlijke zaken,
evenals ten aanzien van politieke samenwerking**

Artikel 1¹

Onder voorbehoud van artikel 3 nemen het Verenigd Koninkrijk en Ierland niet deel aan de aanneming door de Raad van maatregelen voorgesteld in het kader van de afdelingen 2 en 3 van Hoofdstuk IV van Titel III van Deel III van de Grondwet of artikel III-161, voor zover dat artikel betrekking heeft op de door deze afdelingen bestreken onderwerpen, of artikel III-164 of artikel III-176, lid 2, onder a). Voor besluiten van de Raad die met eenparigheid van stemmen moeten worden vastgesteld, is eenparigheid van de leden van de Raad vereist, met uitzondering van de vertegenwoordigers van de regeringen van het Verenigd Koninkrijk en van Ierland.

Tweede lid ongewijzigd

* * *

¹ In de andere relevante artikelen van het protocol zullen overeenkomstige wijzigingen worden aangebracht.

**VERKLARING VAN LIDSTATEN
VOOR DE SLOTAKTE**

1. Verklaring van het Koninkrijk Spanje en van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland

Het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet is van toepassing op Gibraltar als een Europees gebied waarvan de buitenlandse betrekkingen door een lidstaat worden behartigd. Dit houdt geen wijziging van de respectieve standpunten van de betrokken lidstaten in.

2. Verklaring van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende de definitie van de term "onderdanen"

Wat betreft het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa of het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie of enig besluit dat voortvloeit uit die verdragen of van kracht blijven op grond van die verdragen herinnert het Verenigd Koninkrijk aan de verklaring die het op 31 december 1982 heeft afgelegd over de definitie van de term "onderdanen", met dien verstande dat het begrip "burgers van Britse afhankelijke gebieden" gelezen moet worden als "burgers van Britse overzeese gebieden".

**3. Verklaring van het Koninkrijk der Nederlanden
Ad artikel IV-4**

Het Koninkrijk der Nederlanden verklaart dat een initiatief tot een Europees besluit, als bedoeld in artikel IV-4, lid 7, strekkende tot wijziging van de status van de Nederlandse Antillen en/of Aruba ten aanzien van de Europese Unie alleen zal worden ingediend op grond van een besluit dat genomen is in overeenstemming met het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden.

**4. Verklaring van het Koninkrijk der Nederlanden
Ad artikel I-54**

Het Koninkrijk der Nederlanden zal instemmen met een Europees besluit, bedoeld in artikel I-54, lid 4, zodra een herziening van de in artikel I-53, lid 3, bedoelde Europese wet Nederland een bevredigende oplossing heeft geboden voor zijn buitensporige negatieve nettobetalingspositie ten opzichte van de begroting van de Europese Unie.